

da li je pred njim minimalizirani govor, redukovana poruka ili do kraja lingvizi- rani govor, u kojem se jeziku razotkriva sa svim svojim neobičnostima. Jezik, pre ili posle, »triči ka ovim «poslednjim» slojevima, posle kojih se završava govor, pa bio on još bogatiji, raskošniji, zamamniji. Jezik ograničava i otvara pred nama silnu strogost sveta. Obri je moguć samo u smeru druge formule, neizgovoreno i neispovedeno predajem svom potomku. Ono što nisam stvorio sam stvorice moja deca. Ja sam upravo zato jer sam svestan kontinuiteta iz kojeg dolazim i u koji se vraćam. Najlepša i najzanosnija pesma je sin. Pevanje u BULBULU je obrt u tom smeru:

Bio sam ptičkoj koji jede cvetove, sada sam
svet mesojed. Nije mi do imena
i izbegavam glagole, kada opisujem
sveje spavanje.

Pesnik se »umesto jagodama odeva kapljicama krvi«, pred njega izlazi sva simbolika hrišćanskog prepolovljenog sveta, njegova duhovnost i pri- zemnost, koja je istovremeno udružena i razjedinjena, prisutna i odsutna, uhvatljiva i neuhvatljiva, u tom svetu je »kolevka od drvenog krsta« a priča »su se posakrivale natrag u knjige«. BULBUL sa svojom istinitošću, sa svojim proterivanjem užitaka i sladostrašću deluje kao ranohrišćanski dnevnik. Čovek, osvećujući samog sebe, uklešten između dva sveta, a čvrsto odlučen za jedan, zaveden njegovim zakonom i propovedima, govorio o svom pređenom putu. O putu koji je moguće preći samo jednom, na kojem nema povratka već se ostvaruju samo nove i nove daljine, nova obzorja, a dani donose nova saznanja. Poezija je u svojoj palimpsestnoj prirodi najskriveniji razgovor koji prati putnika na tom propuštanju:

Mlađi si zapis nad izbrisanim strajm,
vukodiak, koji od oblaka tka priču.
(Marija, V)

BULBUL se iznova okreće prirodi ali na specifični način. Neimenuje reči koje su njegov deo i u kojima je moguće ugledati smisao i red vase- ljane, ne pokušava u pesmi »razabratiti« taj red i pomoći metafore ga trans- formisati u dionaru pesme. U BULBULU je priroda ona gnječava osnova, ona magmatična »praosnova«, u kojoj se otiskuje pesnik i i iz koje poniču prve, u vatri prečišćene reči:

Stabilo mraka u kojem se toplosti budisti, govorilo mi je
»Zaustavi svoj čin i pridi mojim usnama i budi prvi
koji će me rasteretiti nepoznate težine, neka se jezik
devet puta
obdari rodom i neka naše pletene ruke pozdrave goru,
koja je poslednji sunčev dom«.
(Marmalis, III)

Magma – i govorno je – predanje i kontinuitet. U vrenju reči, u njihovom gorućem nepatvorenom značenju, otkriva se čovek kao biće koje ne- prezentira mazu svoju mladost, svoje detinjstvo, svoj početak. Čovek, okre- nut samome sebi, svojoj umeštosti i spretnosti, koja se prvenstveno iska- zuje u govorenu, u govoru koji je najviši oblik svesti, istovremeno je otac i sin, rođenje i smrt, java i san.

III

Prolaz kroz »Plava vrata« ima još jednu semantičku dimenziju, o kojoj bih rado rekao nekoliko reči. Lingvizam je stanje čiste i nepatvorene eksta- tičnosti, lako se čini da je poezija lingvizma u svom ludističkom zanosu proračunata i svesno gomila sinestetične učinke, draži odišu bojenim, zvučni i mirisnim učinkom, koji prelazi izvan uobičajenih čovekovih raspolo- ženja, njena »istina« je i realna. Kada pesnik postane svestan prolaznosti, kada iz pesnika cveta preraste u pesnika putenosti, i prizemnosti, kada mu se pod rukama ne drobe više samo zvučne fraze, nego i tvrdi škriljav smisla, njegova poezija začinje kraj rođenja. A rođenje poezije je izgubljeno već sa prvom pesmom koja je bila izrečena i zapisana; pesnici neprestano traže kraj rađanja, onaj rajski vrt u kojem se mire sve strasti i nestaju sve bolesti. I svako novo rođenje – doslovno i u prenosnom smislu je nova pri- lika za to traženje, nova pobuda za orfejski put u Ad. Taj silazak u (pesnički) Ad J. Svetina shvata kao telesnu, svesnu, polnu radnju, kao silazak u smislu zahvatljivanja u sopstvenu unutrašnjost, pitanje o sopstvenom opstanku i vlastitoj telesnosti – teškoj, nenadmašnoj, uvek prisutnoj; poezija, koja više nije traženje Prve pesme, već kraja, jer je bila započeta, postaje užasno breme, težak teret simbola i alegorije.

Obistinjuje se Kocbekovska PROMENA, gde pesnik pesničke grozote iskazuje sledećim stihovima: BUDE ME GLASOVI (DALEKOG PEVA) I UZDRHTIM, (UME NI ZVUCI POSKOČE) I NAPRAVE PRIJATAN KRUG (HVATAJU SE ZA RUKE) I NEŽNO ZAZVONE (PRAVILNO I GIPKO) (KAO ŠTO SE U MAJSKOM JUTRU) (OTVORI CVET ROSE.)

Kraj rođenja pesme, skriveni prostor porađanja pesme samo je početak, prvo pročišćenje vode u kojoj se svetlučaju komadići reči, reči pred strogim značenjima, koje čine različite probleme strašne i magične i tude. Probleme je moguće gledati tako da nam postane bliža i draža upravo ta njihova erotična dimenzija u kojoj nam se prikazuju na otvoren, neskriiven način. I rođenje poezije za pesnika ima isto značenje svetog čina koja ima rođenje sina; tu se nastavlja ispoved, prelaz iz »gornje« u donju zemlju« (svanuće, V), prelaz iz stanja neevidentnosti, amorfnosti u stanje odgonet- nute boli i odgonetnute nade, kako nam je u bolu i očajničku svest može dozvati samo poezija. Detinjstvo je zapravo dvojnost: s jedne strane pokušavanje slasti novog, izvornog, još – neslućenog saznavanja svega, šta je i koje s druge strane svesno utapanje u neprestano obnavljajući tok života. Poetija je istovremeno stanje strašnog saznavanja smrti i neminovnosti V, neizmerne dečačke radosti nad bivstvovanjem, nad svetlošću i topotom koju upravo, stvara svest o prisutnosti na svetu. Poetija J. Svetine u BUL- BULU osluškuje upravo tu dvojnost koja se pred njim otvara u momentu kada odluči da prekorači prag Plavih vrata, kada ponovo pokuša da nade iz-

gubljeni kamen mudrih i odabranih na kojem je uklesana samo jedna tajanstveno nerešiva i zanosno privlačna reč, koja svojom čudesnom vitalnošću i pomirljivošću pomaže protiv svakog bola koji prouzrokuje izgovaranje reči, taj ustrajni pesnički zanat zaklinjanja i ispozvanja. Ako je ranija poezija J. Svetine bila naznaka za užitak, taj užitak je izrodio nov užitak – kako daje reč reči – i da je reč o užitku moralna da stupi na mnogo otvoreniji put, filigranski, prefinjeno obojeno, zanosno i raskošnog govoru i na kraju udari u vlastitu ispravnost; otregnuto od suštine; svesno pristajanje na nevažnu, eteričnu, isključivu reč otregnulo ju je od osnove u kojoj su počivale reči. Rođenje ponovo nalazi dodir sa materijalnošću, rođenje kao krv, služ, krik, služnica i meso. Rođenje je vraćanje temeljnog iskustva, istorijskog preda- nja, estetičke uperenosti u opipljivo i bitno. U njemu se ponavlja sva zago- netna i tajnovito prepletena istina ovog sveta, kroz nju klizi sva istorija od nematerijalne na ovamu. Rođenje ponavlja vaseljenu. U njenu vladaju iste zakonitosti koje upravljaju tokove planete i koje pronalazimo u slojevima poezije. Krik pri rođenju je prvi odjek glasa u gluvoći veseljena, ono je pra- reč, koju označava samo himnična dikcija nekih ciklusa u BULBULU, prvenstveno prvi koji nosi ime AJAJA. U poeziju se srodenjem i samos- vešću rođenja u opsezima koje sam već opisao, naseljava sveto i nedodir- livo. Upravo prisutnošću svetog i nedodirljivog, poezija doseže prividan unutrašnji mir, za koji grčevito, brzopleto, razapeto i izazovno traganje u lingvizmu ne zna. Poslednja, najskrivenija reč je pokopana pod slojevima svetog koji preuzima ulogu središta i osnove. Pred svetotušu koju pred nas postavlja rođenje, pitanja nisu dozvoljena. Svetlo je i upravo zbog toga, što samo raspiruje svoju svetost: reči iznenada postaju teški ornati koji nas vode u ritualnost i ekstatičnost i to tako da u toj ritualnosti i ekstatičnosti više nema eročnog uživanja (četvrtu pesmu iz ciklusa AJAJA).

Svetlo u službi ritualnog klijanja reči o temeljnim stvarima ovoga sveta, vraća misao na čoveka, više ne kao usamljeno biće, već ponovo u odnosu na druge ljudе, u odnosu na prošlost i budućnost, na rođenje i smrt koje okružuje čovekovo putovanje kroz vaseljenu. Poezija je mirenje i traženje istovremeno:

Potpotoj sam čun i tminom cepao drvo a voda se talasala
kao sukњa u svetoj igri, koja vekovima otkriva postelju,
u kojoj reči gube imena i prelivaju se u šitku masu
ništavila i bolesti

(Marmalis III)

Rodenje je novi dan, u njemu »reči gube imena«. Poezija će se otkriti u muci i kriku. Imenovanje, sveti akt poezije...

Sa slovenačkog prevela
Biljana — Tomić Ivčić

raknimatrijevo branka čučka

ranko risojević

»Svojim ste ušima čuli:
narod strašno voli da psuje.«
Branko Čučak

1

Na kraju naslovne pjesme zbirke »O ništa i ostalom«, Branko Čučak, kao zaseban stih, daje riječ raknimatrijevo, objašnjavajući odmah u fuznoti (a fuznote su za Čučka dio pjesme): »Jedna besmislena riječ, RAKNIMATRIJEVO, ima 18. smisaonih cijelina. Od 18 riječi koje se dobiju iz riječi RANKIMATRIJEVO moguće je napraviti 1.681.484.249.000 kombinacija. (U konačni besmisao ove formulacije ulazi i lektorski previd, tačka iz broja 18, po čemu bi on označavao redni broj. Ostaje, dakle, sada zagonetno, kako čitati to 18? Da li kao obični ili redni broj?) Da bi došao do riječi koja je možda suma njegove poetike zbirci »O ništa i ostalom«, Branko Čučak je prešao preko uspona uz onu padinu koju su naznačili njegovi stariji poetski dru- govici, a prvenstveno Duško Trifunović. Trifunović je u svojoj poeziji iskazao određeni odnos prema životu, stvorivši tako izvjesni poetski moral. I u svojim prvim pjesmama Čučak se bavi više čovjekom nego poezijom.

Da bi stigao do konačne dihotomije vjere i nevjere u poeziji, tako dobro iskazane u »Žestokoj marmeladi«, Čučak je morao prvo pokidati svoju vjeru u poeziju moralističkog tipa. Jer, moral uvijek znači suprotstavljanje uime onoga što bi trebalo da bude, dok poezija uvijek jeste samo potvrda onoga što jeste (uključujući i njegovu negaciju, ali nikako moralističku propovijed). U uvodnoj pjesmi prve zbirke, Čučak svaki stih reže kao određenu konstataciju: »samo češ da gledaš (i da ne učestvuješ...) postao si prorok a ne učestvuješ«. Ali Čučak učestvuje. On ne može biti izdvojen niti iz svijeta banalnosti, ali ni iz svijeta poezije. U pjesmi »Tako je pjevala ništarija« izvjesni neokspresionistički ton ulijeva se direktno u poetske sudove, koji su prevashodno moralni sudovi: »Tek zadovoljiti smisao vjetra«, »Žižak je lagao da će biti vatra«. U ovoj se pjesmi pojavljuje lijepa lirska slika (a Branko Čučak se u svojoj poeziji neprekidno rive sa lirikom i protiv lirike): »Dojilja ne daruje mlijeko (Njen mali kovčeg kao u djeteta) u zibanje vremena smještise«. Tako se ova pjesma skupila oko metafore »zibanje vremena«, čiji je domaćaj daleko iznad svih ostalih Čučkovih metafora iz prve poetske zbirke. U njoj je, inače, dosta nespretnog početničkog metaforisanja, poput »pučine vidika« itd.

U pjesmi »Hermetika« Čučak nastavlja da raspravlja moralne probleme poezije svijeta. Za njega je hermetika neplodna, čovjek tu nema šta

da traži. Poezija ne smije postati enigmatika. Je li u hermetici: »Mjesto krvi mir ledenih šipki«, ili se to tako ukazuje onome ko ne može da prodre u biće pjesme? Ali ova pjesma daleko je značajnija za Čučkovo poimanje poezije nego što je zanimljiva kao sama poezija. Naime, to negativno određivanje prema hermetici u stvari je iskazivanje vlastitog poetskog vjerovanja, koje će biti ostvareno tek u Čučkovim slijedećim poetskim knjigama.

Branko Čučak svoju poetsku pobunu, koja je tek naslućena u zbirci »O ništa i ostalom«, počinje u sferi ideja a ne jezika; zato je za njeno sazrevanje trebalo više nego što je obično potrebno pjesniku izrazito avantgardnog tipa. Ali Čučak se ne uklapa ni u kakve šeme avantgardne poezije, kao što ga ne zanima klasična poezija; tako se on udaljava od svih onih modernističkih strujanja koja formalizuju pjesničko umijeće. Antiformalistički pjesnički duh je najznačajnije Čučkovo saznanje, proizlilo iz iskustva prve pjesničke zbirke. Moralističke sentence, poput: »Nećeš postati bog već memeljenje«, ili pogotovo: »Ono što je bilo spas sad je podsmijeh«, »Izgleda da su u trupu i poslednji hrabri sakriveni« – ne vode Čučka do njega samog, već dalje od vlastite poetskebiti.

Ali pjesme ostvarene u poslednjem ciklusu, koji počinje navodenjem riječi Gertrude Stein: »Ruža je ruža. Ona je ruža« (tom se tautologijom zapravo, iskazuju ludistički Čučkov duh), kroz imenovanje banalnosti običnih situacija donose jednu (čučkovsku) poetiku. Iako je u pozadini ovih pjesama suspregnuti moralizam (prije kritika svijeta nego njegovo popravljanje), on je, ipak, u funkciji poetskog tkanja. »Vraćanje« daje sliku svijeta koji istovremeno gleda ratne užase i uživa u jelu. Pjesnik pokazuje taj užas da bi postupkom »vraćanja« ogadio jelo gledaocu. »Prodr u sredinu« je oslobođena pozadinskog predavanja, kao i naslovna pjesma »O ništa i ostalom«, u kojoj se sučeljavanjem različitih motiva postiže učinak krajnjeg besmisla svakog misaonog svjetonazora. Zaključna riječ raknimatrijevo olikovala je sprordanje sa smislim. Isto se može reći za »Pjesmu obješenu štipaljkom o štrik...«, u kojoj se u fusnoti pojavljuje rječnik objašnjenja pojedinih riječi (slova imenuju ludistički besmisao svake svjetovne uređenosti.)

Možda je najuspjelija pjesma Čučkove prve zbirke, pjesma »Zid«, koja predstavlja konačno sučeljavanje s imenovanjem direktnog smisla, ili simboličnog predstavljanja. Dakle, sam zid je značajan po onom što jeste, ili po onome što zaklanja od ljudi? Sta je u stvari? »Mislim o snu o drogi o ludilu. To je novovjeki egzistencijalistički zid.

U pjesmi »Šok«, Čučak upotrebljava psovku za kojom će u narednim zbirkama više posezati. I ta psovka je izražavanje nepovjerenja u smisao poetskih finesa – svijet je manjejska glupost!

Završna pjesma zbirke »O ništa i ostalom«, u cijelih 39 riječi daje u malom sliku cijele zbirke. Od prvog stila, koji je moralna kvalifikacija: »On okružen terorom predmeta«, do završnog, koji je očišćenje: »Sam osta i drhtavo go«, smjestila se cijela Čučkova poetika – očišćenje prije svakog drugog čina.

2

Opšti dojam druge po redu Čučkove poetske zbirke je – rastakanje smisla svijeta koji je sebi pribavio dostojanstveni oreol, ispod kojega se ce-rekaju glupost, pritvornost i laž. Opterećene smislom, riječi su iskrivljene, one više ništa ne znače za pjesnika. Njegov se um rastače od tog svjetskog terora besmisla koji je postao prezbiljan. Slično nadrealistima, Čučak žudi da oslobodi svoj um potrebe da izgraduje smislene sisteme, poetske ili bilo koje druge, jer se time gubi ona neposrednost u odnosu pjesnika i njegovih riječi, za kojom neposrednošću žude iskreni, samorodni pjesnici. Ima u tome mišoovske vjere da se poezija ne može suviše misliti, doradivati, planirati – ona je konačni pokret bića. Naravno, Čučak ne nastavlja nadrealističku avanturu ali koji je pjesnik danas potpuno oslobođen nadrealističkih dostignuća, htio on to ili ne. Postoje u Čučkovoj poeziji cijeli grozdovi riječi koje je mogao da poveže samo nadrealni diktat, poput:

»Ko treba da pojede prijesne puze
nakon odaska debelih poglavica

u heraldičke znake?«

Za Čučka je, kao uostalom za sve nadrealiste, bitan humor, i on postiže humoru atmosferu u svojoj poeziji. »Uzrujani Ginjol« je pjesma te suzdržane nadrealne poezije pune humornih slika. Čučkova Pantomimičarka ima nešto od Vučovih prijeratnih poetskih junaka. Naravno, humor se pokazuje nužnim u poeziji koja se oslobađa nasiljeda civilizacije. Varvarizacija, kako se to često kaže kada se govori o našoj prijeratnoj avanturi, čisteći jezik od smisla za koji se nema mnogo pohvala, daje prilike neposrednosti humora da se iskaže. Mnoge avantgarističke (zenitističke barbarognijske) ideje, tako drage Miciću, mogu da se pronađu i kod Čučka, u njegovoj »Žestokoj marmeladi« a i u zbirki »Vo u kupusu«.

Kod Čučka se, od prve njegove pjesme do danas, sukobljavaju dva jasna stava o poeziji i poetici: on ne vjeruje u pretjeranu smislenost samog poetskog klasičnog čina, ali na potpuno klasični (gradanski način on vjeruje u pjesmu, u umjetničko djelo, koje je prevashodno jedino ljudsko djelo kojim se čovjek izdiže iznad besmisla cijele anorganske, a i nekreativne organske sredine). (Prvu svoju zbirku Čučak posvećuje majci, drugu ocu a treću sestri. Čin posvećivanja je uvijek čin vjere u ono što se posvećuje onima koji se vole.) A opet direktnost kojom Čučak želi da uspostavi pravi dijalog sa ocem (ili samim pojmom oca-nosioca određenog moralističkog stanja) nesumnjivo je novina u našoj poeziji. »Kasn posmatrač« je poetski sublimat neprekidnog suprotstavljanja sinova očevima, gdje se generacijski jaz postavlja kao prevashodni moralni jaz. To je gorka pjesma koja ostavlja trpk okus naturalističke okrutnosti svijeta.

Svijet neprekidno gubi svoju neposrednost, prvo u svjetskim, dijahrenijskim razmjerama, ali na ličnom, sinhronijskom planu; uvijek se vrijeme djetinjstva i vrijeme poslije sticanja mnogih životnih iskustava pojavljuje kao pitanje zašto je morao da se izgubi onaj prvotni svijet nevinosti. U pjesmi »Tamo i tamo«, Čučak taj svijet nevinosti i neposrednosti olicava u nenađenom maslačku. Pošavši od maslačka, on će kasnije shvatiti da upravo maslačak traži – ali »gdje je maslačak«. Pravi Čučkov ludističko-melanholični odnos prema svijetu dat je u pjesmi »Vi ste meni isječak iz novina«. Već samim

naslovom uspostavljen je taj odnos u kojem su ljudi jedni drugima ništa više od isječka iz novina. Ali suprotno nekim pjesmama iz prve zbirke, ovdje, u ovoj pjesmi, nema nikakvih moralnih dilema – poetska slika je potpuna, izuzetno jezički vibranta.

Od lirike Čučak se brani jakim riječima i govornim idirom, ali baš taj govorni idiom se u pjesmama povremeno pretvara u svojevrsnu romantičnu sliku klasičnog grubijana sa dječjim licem. »Jako loš plivač« je pjesnička lična drama – plivati u svim uslovima plivati i tamo gdje mu nije do plivanja, plivati čak i tamo gdje nema nikakve vode, plivati zato što se drukčije u životu ne može. »Jako loš plivač« je, u stvari, jako skeptičan čovjek koji žudi neposrednost svijeta olicenog u plivanju, gdje se čovjek, njegovog tijela i voda stapaju u jedno, u harmoniju suprotnog – u jako dobarog plivača. Ali jako dobar plivač je klasični, možda pindarovski čak, pjesnik oda i ditarima, dok je Čučkov jako loš plivač današnji, postnadrealistički i uopšte postavangardistički, iliti atomistički pjesnik otuđenosti svijeta.

Razaranje svijeta koji se toliko neljudski izobilio, metastazirao u potrošačko ludilo, Čučak u pjesmi »Bez mirisa, boje i ukusa« daje u prezrenju svakog svijeta privrednosti i metaforičnosti. Ono za čim žudi je »nemetaforična jabuka«, ona maljevičeva slika čija je harmonija izvan uobičajenog naučenog, svjetovnog, asocijativnog instrumentarija – socijalnost bi tu morala da izvire iz samog ustrojstva čula, a ne iz naknadno stecenog obrazovanja sa svim terorom odrođenog svijeta. Sanjajući »nemetaforičnu jabuku«, Čučak žudi da onim istim malarmeovskim idealom imenovanja predmeta, koji nije i ne smije biti to što je vidljivo ovim umornim očima. Ako Malarme snuje u riječi »cvijet« sve odsutne bukete, naš pjesnik u »nemetaforičnoj jabuci« snuje svoju »odsutnu jabuku bez svojstva«. Ona bi bila nepotrošiva, ali uživanje u toj jabuci moralno bi bilo različito od uživanja u običnoj (klasičnoj) jabuci, uz koju se lijepe svi poznati pripadnici. Čučak se svojom drugom zbirkom, u najboljim trenucima, predstavlja kao pjesnik »nemetaforične jabuke«, one »koju ne mogu zagristi«.

3

Imenujući trivijalnosti ovog svijeta, Čučak imenuje odsustvo suštine. Ako se čovjekov život nakrca svakodnevnim trivijalnostima, što je ostalo od suštinskih zbivanja u njemu? Ništa, ili gotovo ništa. Čak i u pjesmi sa krajnje površnom asocijativnošću, kao što je »Konzerva je puna jetrene paštete«, Čučak uspijeva trivijalnost nametnuti kao svoj autentični poetski idiom.

Upravo u trenutku kad čitalac očekuje poentu kojom bi se nizanje običnih konstatacija zaokružilo višom spoznajom, Čučak presjeca sve vulgarnošću. Naravno, neko će tu vulgarnost doživjeti kao prizernu i nepjesničku, dolje drugi, benevolentniji, kako bi se reklo, i tu pročitati prord nekonformističkog duha koji se ruge zaokruženju i suštini – jer suštine i zaokruženja nema. To ruganje jeste igra. Čučak se igra smislom, ali ne i poezijom. Time što dovodi u vezu elemente nepoetskih grozdova riječi, on im pribavlja značenje poetskih katalizatora. Kao da se pjesnik dore na svog čitaoca: Hoćeš mudrost, je li! Hoćeš poeziju! Shvati, budalo, da si neprekidno u zabludi! Iz toga izvuci poeziju, ako baš hoćeš da to nazoveš poezijom!

Pjesmom »Pariz je glavni grad Francuske«, ludički spajajući trivijalne spoznaje koje su za mnoge ljude krajnji dometi njihove ljudske avanture, Čučak ukida, pjesnički i ljudski, za sebe bar, tu neprirodnodu potrebu da se doživljaj svijeta potrcrta jakim iskazima. Autentično se ne može iskazivati neprekidno istim ovještalm uzdascima; Čučak umjesto tih uzdaha voli da psuje. Tako se njegova psovka iskazuje kao raznježnost pred životom, čije je iskazivanje iznad otrčanih metafora svakodnevice. Ali, pjesnik to povezivanje trivijalnosti shvata kao početni korak daljnog nadrealnog asocijativnog spajanja slike koje uobičajenom logikom ne idu skupa. Tako on u pjesmi »Moja djevojka« daje nacrt »djevojke« koji je daleko od poznatih lirske sheme – ova Čučkova »djevojka« je njegova ludička dopuna – od »Kme«

kme« koje »ona« kaže, do »Rtkrt, rtkrt«, koje kaže poetski »on«. Svodeći svoju egzistenciju, kao egzistenciju pjesničkog subjekta, na: »Ja postojim. Da bih bio smješan (Da bih zijeao u) tri popodne«. Čučak daje svježu sliku egzistencijalne ograničenosti jedinke koju očišćava taj poetski neko – niko. I u slijedećim pjesmama zbirke »Vo u kupusu«, Čučak kombinuje nadrealistički prosede sa smislenom organizacijom cjeline koja dobiva oreol poetske paradoksalnosti. Nesvakidašnjost njegovog poetskog eksperimenta ogleda se u posveti – »mojoj sestri Brankici«; od te bi posvete na slične stvari naviknuti čitalac očekivao da će zbirci dati ton umilnosti, bar nježnosti romantičarskog tipa, ali od toga nema ni pomera – Čučak je svoju zbirku ispunio skarednim riječima i psovkom – posveta poprima značenje nove metafore. Pjesnik se, zapravo, izruguje posvetama.

Ipak, Branko Čučak nije do kraja doslijedan u koncipiranju svoje zbirke. Kao i u predhodno dvije, on ipak žudi za smislim za romantičarskim imenovanjem tuge i životne radosti. »Incident u centralnom parku« je pjesma koja žudi za melanholičnim imenovanjem svakodnevica/svakonoćnice usamljene žene. Čučak, ma koliko nastoja da toj pjesmi podari grubost direktnog savremenog izričaja, stvara pjesmu koja djeluje čak lirski. Naravno, ta lirika ima surovi tembr, ona zbori okrutnosti, ali iz duše koja žudi za redom onog svijeta koji se destruiraj; izbijaju tragovi romantičarskog pripadanja obećanoj zemlji u koju se više ne može stupiti.

Zbirkom »Vo u kupusu« dominira ogoljeni seks, iza kojega nema više ljubavi, predavanja koje teži za potpunim stapanjem dva bića. Samo si-

rovo uzimanje, grubost uzimanja od roditelja do njihove djece i slučajnih partnera. Otudenost vremena u kojem se hedonizam shvata kao trošenje tijela, pri čemu duša ne učestvuje, u Čučkovoj poeziji više ogoljelim slikom, najčešće direktnim glagolskim/vulgarnim imenovanjem same radnje. Uređenost nekadašnjeg svijeta pjesnik daje slikom učiteljice koja nema nikakve mogućnosti da sudjeluje u duševom životu svoga učenika. Njen trud ide svinjim putem, a život njenog učenika svojim. Tu će se razići i ta dva svijeta, umilni svijet obrazovanja koja je postalo čoravo, i surovi svijet svakodnevica koja ima svoje pedagoške metode.

»Narod strašno voli da psuje« zvoni svjetom Čučkove poezije, i on taj zvon, zvon psovke, doživljava kao umilnu roditeljsku melodiju. Mi smo jedno sa psvokom, zašto je pjesnici izbjegavaju, kao da govore njegove pjesme. Čučak svojom poezijom pokazuje da je taj jednostavnii vid života: »Volim takve reakcije: kad se ljuti on psuje, udara šakom o sto/ili pljuje«, ta ogromna ljudska masa nepravedno ostala izvan poezije. On svojim cjeleokupnim poetskim angažmanom pokušava da se približi tom svijetu. Iako time djelimično ponavlja relativno neuspjelu avanturu naših dadaista i u zenitista, Čučak ipak uspijeva u svojim najboljim pjesmama dati nešto od duha vremena koji se kako bi rekao Hese, gubi između fejtonističke novinske beznačajnosti i otudenosti specijalističkog elitizma. Pokazujući se kao »Veoma loš plivač« u takvim odnosima, Čučak se predstavlja kao senzibilni instrument onog duha koji žudi da se novo osjećanje vremena usaglasi sa čovjekom i njegovim duhom.

PEČURKA SVETLA MOJA

Preboleo sam obično –
Razdao u osmesima
Bela odela,
Meke rukavice,
Banalne boli,
Noći i nade.

Preboleo sam obično –
Puna crnog baruta
Sad stoji nasred trga
Gola staklasta kugla,
Moja.

Ona mitska iskra
Raste u palidrvce,
Prilazi.
Ovog će trena
Na radost punog trga,
Pečurka svetla,
Moja.

SREDOVEČAN SOKO

Ja sam sredovečan soko –
Moj luping je čista rutina
Mada osećam da škrpe spone
Između trupa i krila;

Ja sam sredovečan soko –
Kljunom pogadam preciznije
Mada je trzaj glavom sporiji;

Ja sam sredovečan soko –
Ne puštam što dočepam kandžama
Mada su vrhovi na kandžama tuplji,
Mada je plen nekako sve teži,
Nekako brži,
I sve što leti
Nekako mi liči na sokola:

Ovo su prelomne godine.

NA PRAGU KUĆNOM

Prestala je kiša – ja srećan
U samoći. Osvežen šetač.
Nebo je oprano vodom i osušeno.
Sad je uvijeno u čist veo.
Ljulja se rosna grana
Na kojoj se ljlula divlji golub.

Stižem na kućni prag,
Vršnula je majka.

Umalo da umrem: umalo da umrem.
Zar nisam njen prastaro dete.
Ako su me spetljale godine,
Ako mi fali koje oko,

Ako me je proredila samoča,
Ako nedostajem ceo –
Zar nisam njen prastaro dete.

na pragu kućnom

Trebalo bi sada da se setim odgovora
Koji sam dugo učio za ovakvu priliku.

Ne ide, majko moja, ne ide.

STARICI

Stariji sam nego što bi iko
Mogao da pomisli:
Potrebno mi je celo jutro
Da otkašljem prvu cigaretu,
Do ručka provodim vreme spetljani
Oko pet reči i pet solja kafe,
Ne znam kako i gde smognem
Vremena i snage za brijanje,
Kada upadnem u odelo.
Kada se očešljam
Uspevam i dragu da poljubim,
Ali gde pronalažim vremena za sve to –
Ne znam i ne znam.

Tragove mladosti i naivnosti
Otkrivam tek u zaludnim šetnjama:
Velika li je razlika između
Bogatih i siromašnih –
To primećujem po fasadama i zavesama,
Po čistim pločnicima i prozorima,
Po gomilama snega pod drugim prozorima.

Stariji sam, mnogo stariji:
S kakvom lakoćom napuštam kuću,
S kakvom lakoćom upadam u sneg.
S kakvom se lakoćom zaglibljujem do guša.

VOLIM JE, ZAŠTO

Njena majka je nepokretna,
Njen otac je čiraš od rođenja,
Njeni roditelji imaju samo nju.
Sve to nije veselo,
U tome ne leže razlozi moje ljubavi.
Kad ona, međutim,
Naleti na virus gripa
Ili kad zajaše upalu pluća –
Na svetu ne postoji lepota koja
Tako olimpski šmrca;
Na svetu ne postoji
Tako krupan kašalj
I tako zuvčno bať! kao kad ona
Pljune.
Ono crno-žuto pile koje voljena
U visokom stilu i visokom luku
Regne na trotoar –
Sedam dana goni me
Da preko njega preskačem zadivljen.
Kad bi svemu dodala
Malo krvi i plućnog sundera garavog –
Imali bismo puna usta dok se ljubimo.

FEBRUAR

U zapuštenom dvorištu Šajberovom
Beli se sneg,
Beli se mačji tragovi,
Crne se nekostrešene mačke.

Slavna li je mačja dokolica

Na snagu.

Kako se ja beznadežno zatvaram u sebe,

Mislim da sam mudriji.

Niko zapravo ne zna kakav sam:

Zao ili samo zao.

Starica Farik prilazi

Kanti za dubre

I vrti sedom glavom:

Kako je toga malo za bacanje,

Manje se jede jer se manje kupuje,

Manje je dana preostalo,

Sutra će već kljucati

Kao ptičica.

Potom će je zavejati sneg.

Zao ili samo zao,

U svakom slučaju

Više se zatvaram u sebe.

PROLEĆE ZA PESMU

Idu u grupama, idu pojedinačno:
Čvrste i oble,

Krupnih očiju i rumenih obraza,

Lomna struka i grličasta vrata,

Radzonale i efikasne;

Uglavnom u šarenom pa ipak belom,
Imaju crne pojaseve,
I pojaseve od metalâ,
I čarape i gole listove,
I zastrašujuća bedra;

Sve drže u ruci sladoled,
Obuhvataju kuglu usnaju,
Glade crvenim jezikom –
Ližu ga, ližu i ližu.

METAMORFOZE

U tebe se mrtva zagledam,
Ronim suzu po pepelu koji jesu –
Vidim.

Sikče moder plemen.

Imam pred očima
Obasjanu tvoru noć,
Imam u srcu tvor strah,
Tvoju nadu.

Olovku držim desnom
Tvojom rukom,
Potpisujem isto ovo
Tvoje pismo.

Smejam se kao ti,
Ludujem kao ti,
Tvoju bolest imam,
Tvoju cigaretu i kašalj,
Tvoj dug i vajnog prijatelja,
Tvoju kuću nikad započetu,
Tvoje sinove jednom videne.

U pepeo ču preći

Ovaj tvoj:

Hoće li neko pustiti suzu po meni,
To ne znam.